

• वर्ष : १४ वे । अंक : तिसरा/चौथा
ऑक्टोबर ते डिसेंबर : २०२३

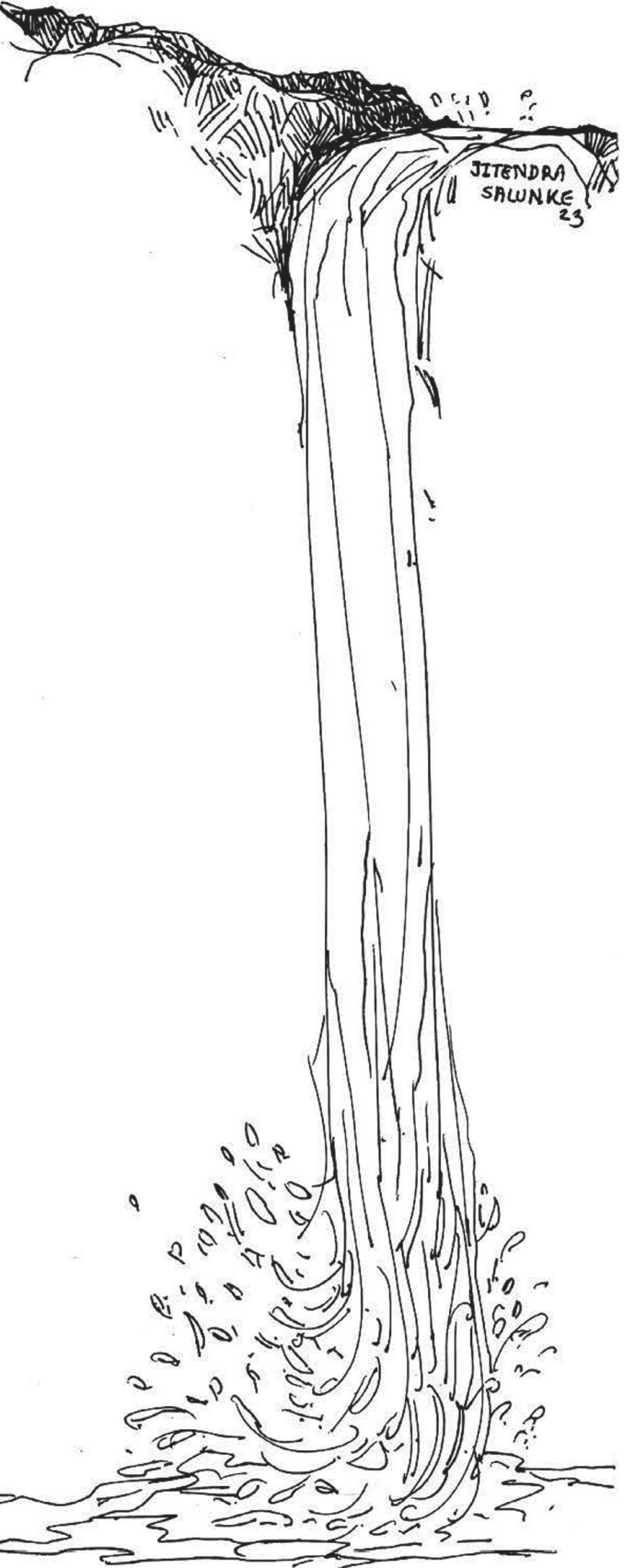
तिफुण

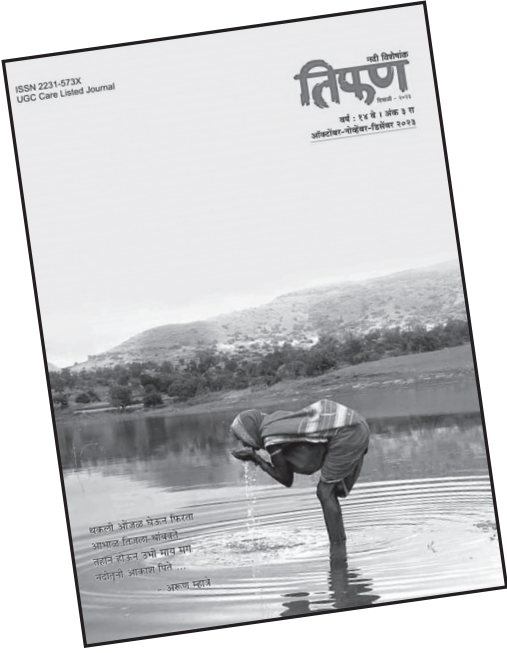
नदी विशेषांक
दिवाळी २०२३

संपादक

डॉ. शिवाजी भिकाजी हुसे

रेखाटने : जितेंद्र साळुंके, संतोष तांदळे

UGC Care Listed Journal

ISSN 2231-573X

साहित्य, कला आणि
लोकसंस्कृतीला वाहिलेले

त्रैमासिक

तिफण

नदी विशेषांक

वर्ष : १४ वे, अंक : तिसरा/चौथा
ऑक्टोबर ते डिसेंबर : २०२३

संपादक :

डॉ. शिवाजी हुसे

(या अंकातील लेखकांच्या मताशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.)

या नियतकालिकास महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाकडून अनुदान प्राप्त झाले आहे; परंतु या नियतकालिकात प्रसिद्ध झालेली मते मंडळास मान्य असतीलच असे नाही.

संपादक मंडळ :

डॉ. सर्जेराव जिगे, डॉ. दिलीप बिरुटे,
डॉ. ताहेर पठाण, डॉ. रामचंद्र झाडे,
डॉ. सुभाष बागल, डॉ. दत्तात्रय डुंबरे,
डॉ. सुभाष शेकडे, डॉ. सुखदेव इघारे,
डॉ. प्रेमला मुखेडकर, डॉ. राजकुमार मुसणे,
डॉ. रंजना कदम, डॉ. यशवंत सोनुने

मुखपृष्ठ : निसर्ग ग्राफिक्स

(छायाचित्र व कवितेच्या ओळी : अरुण म्हात्रे)

मुद्रक : रुद्रायणी, छत्रपती संभाजीनगर.

अक्षरजुळणी, मांडणी व सजावट :

मंदार नागरे, छत्रपती संभाजीनगर

मो. ९४०४६११५९६

• वर्गणी •

वार्षिक सहयोग मूल्य : रु. ५००/-

वर्गणी अशीही भरता येईल-

संपादक, 'तिफण', बँक ऑफ महाराष्ट्र

शाखा : कन्नड, खाते क्र. 60287405377

आय.एफ.एस.सी. कोड क्र. MAHB0000259

स्वागत मूल्य : ४५० रुपये

संपादन : अवैतनिक

साहित्य व वर्गणी पाठविण्याचा पत्ता :

डॉ. शिवाजी हुसे, 'शिवार', श्रीराम कॉलनी,

हिवरखेडा रोड, कन्नड- ४३१ १०३,

जि. छत्रपती संभाजीनगर. मो. ९४०४०००३९८

Email : tiphanmasik@gmail.com

अनुक्रमणिका

• नदी विशेषांक •

संपादकीय	...	०९	२४. सीना नदी : शुष्क प्रदेशातील	
१. नदी समजून घेताना	...	११	जीवनदायिनी	... १३५
२. माझी सिंदफणा नदी :			२५. सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील जीवनवाहिनी	
एक भळभळती जखम	...	१४	कर्ली नदीची स्थिती	... १४०
३. नदी आणि संस्कृती	...	१८	२६. भारतीय संस्कृती आणि 'यमुना'	... १४६
४. 'नदी संदर्भ' समाज संस्कृतीचे उत्थान	...	२१	२७. नमामि चंद्रभागा !	... १५२
५. नद्या : भारतीय संस्कृतीच्या पाउलखुणा...		२६	२८. नाईल नदी व इजिप्त...नेत्रसुखद अनुभूती...	१५६
६. नदी - लोकमाता	...	३५	२९. गोदावरी नदी : जैविक शुद्धीकरण	... १५९
७. जीवनदायिनी नदी	...	४३	३०. पाणी, केप टारुन आणि आपण	... १६२
८. नदीकाठ आणि मी	...	४७	३१. धुरी : आपत्ती निवारण	... १७१
९. मी नर्मदापूत्र	...	५६	३२. सोन्याचा धूर, कारखान्यातून	
१०. नदी देवता व शिल्प	...	६४	नव्हे; तर जलविकासातून	... १७५
११. नदी, ताई आणि मी	...	७०	३३. जल सुरक्षा : भारतातील समस्या	
१२. वारसा नदीचा	...	७५	आणि आव्हाने	... १८०
१३. कमलदलाचे जलबिंदू	...	८०	३४. नदी प्रदूषण : एक घातक समस्या	... १९१
१४. स्वप्न सत्यात उतरवायचंच	...	८४	३५. सरस्वती नदीचे श्रीगोंदा	
१५. जगुबा धनगर	...	८८	तालुक्यातील योगदान	... १९७
१६. मानवी जीवन व वाङ्मयातील			३६. नदी, पर्जन्यमान आणि दुष्काळ :	
नदीचे स्थान	...	९१	यातील परस्पर संबंध	... २०३
१७. वर्धा नदीच्या परिप्रेक्ष्यातील			३७. मुसी नदी: जीवनाच्या	
मानवी जीवन	...	९६	स्रोतापासून ट्रेनेजपर्यंत	... २०८
१८. गाहासत्तसई (गाथासप्तशती)			३८. 'मानवलोक' स्वयंसेवी संस्थेची	
या ग्रंथातील नद्या आणि त्यांचे संदर्भ	...	१०१	नदी संवाद यात्रा - एक अनुभव	... २१५
१९. मानवी जीवनाच्या पुनर्रचनेत नद्यांचे			३९. दुष्काळमुक्त महाराष्ट्रासाठी	
योगदान : एक दृष्टीक्षेप	...	१०९	'जल आराखडा'	... २२५
२०. संत तुकारामांची नदी विषयक सुभाषिते...		११४	४०. नदीच्या स्त्रीत्वाचा वेध घेत	
२१. कवीच्या दृष्टीक्षेपातील नदी	...	११९	महाराष्ट्रातील नद्यांचे धार्मिक महत्त्व	
२२. आजोळची जीवनदायिनी : चिखली	...	१२३	उद्धृत करणारे 'नदी आणि स्त्रीत्व'	... २३१
२३. माणदेशाची वरदायीनी माणगंगा नदी	१२८	४१. गोदेच्या किनाऱ्यावरचं समृद्ध, प्रवाही,	
			प्रांजळ जग : 'नदीष्ट'	... २३८

४२. जैविक संवेदनांचे आत्मिक दोलन मांडणारी कादंबरी : नदीष्ट ... २४३	५४. गंगा नदी : पौराणिक इतिहास व सद्यःस्थिती ... ३१३
४३. मानवी जीवन संस्कृतीचा अविभाज्य भाग : नदी... जीवनसरिता ... २४८	५५. 'भारतातील राष्ट्रीय नदी जोड प्रकल्प : स्वरूप आणि परिणाम' ... ३१८
४४. गोदाकाठचा शब्दमय प्रवाह : 'नदीष्ट' ... २५४	५६. जीवनदायी गंगा नदी - प्रदूषण आणि संरक्षण: एक आढावा ... ३२७
४५. सुखनामायच्या विनाशपर्वाची कर्मकहाणी ... २५८	५७. मराठी ग्रामीण ललित गद्यातील नदी- पाणवठ्याकाठच्या संस्कृतींचं चित्रण ... ३३६
४६. नदीची व्यथा मांडणारी कविता : 'सुखना मायची कहाणी' ... २६२	५८. जैवविविधता... एक वरदान ... ३४२
४७. महापुराचा सामना करणाऱ्या शेतकऱ्याची संघर्ष गाथा : पाणीफेरा ... २६७	५९. खडकपूर्णा नदीचा उगम व सामाजिक सांस्कृतिक इतिहास ... ३५२
४८. 'जलसंवाद' या नियतकालिकाचे 'नदी' संवर्धनातील योगदान ... २७१	६०. तीर्थरूपी नदी उगमास ... ३५७
४९. नदीजोड प्रकल्प : वास्तविकता आणि आव्हाने ... २७५	६१. नर्मदेच्या तीरा-तीराने ... ३६१
५०. 'वारणा' पावसाळ्यात महापुराचे थैमान का मांडते? ... २८७	६२. लढा सुखना नदीच्या अस्तित्वाचा ... ३६७
५१. महाराष्ट्रातील नदीकाठची धार्मिक स्थळे ... २९१	६३. भोरडी नदीचा कायापालट करणारे जलमित्र : भाऊसाहेब घुगे ... ३७२
५२. पूर्व विदर्भातील जीवनदायिनी - वैनगंगा ... २९८	६४. अति धार्मिकता, कर्मकांड आणि अंधश्रद्धा नद्यांना मारक ठरतात - एक चिकित्सा (गोदावरी नदीच्या विशेष अनुषंगाने) ... ३७५
५३. भारताचे राष्ट्रीय जल अभियान आणि नदी प्रकल्प: एक परिचय ... ३०६	६५. गाव शिवासाठी नदी पणाला जागते ... ३८३
	६६. नदी वाचविण्यासाठी कवींचा पुढाकार ... ३८५

• कविता •

१. प्रतिभा सराफ, मुंबई	...	३९०	२३. शंकर वाडेवाले, परभणी	...	४०५
२. कीर्ती जाधव, पुणे	...	३९१	२४. माधव गव्हाणे, नांदेड	...	४०५
३. सौ. कीर्ती विजय लंगडे, नागपूर	...	३९१	२५. अनिल साबळे, जुन्नर	...	४०७
४. डॉ. अनुजा जोशी, गोवा	...	३९२	२६. वर्षा पतके-थोटे	...	४०८
५. अशोक क. गायकवाड, पारळकर	...	३९३	२७. श्रीकांत ढेरगे, ता.संगमनेर	...	४०८
६. तुकाराम पाटील, पाळधीकर	...	३९३	२८. रश्मी भागवत	...	४०९
७. प्रा.डॉ. द्वारका गिते-मुंडे	...	३९४	२९. रामचंद्र नांगलोत	...	४०९
८. डॉ. ज्योती कदम, नांदेड	...	३९५	३०. जगदीश कदम, नांदेड	...	४१०
९. उत्तम कोळगावकर	...	३९५	३१. डॉ. कैलास दौंड	...	४११
१०. श्री. एकनाथ गायकवाड, सिंधुदुर्ग	...	३९६	३२. मूळ कविता : खलिल जिब्रान, मराठी अनुवाद : जीवन आनंदगावकर	...	४११
११. अरुणा दिवेगावकर	...	३९७	३३. मूळ कविता : सुधांशू शर्मा, मराठी अनुवाद : भरत यादव	...	४१२
१२. सचिन शिंदे मुरली, उमरखेड	...	३९७	३४. पवन नाल्ट	...	४१३
१३. डॉ. बाळू दुगडूमवार, नांदेड	...	३९८	३५. प्रा.मनोहर सुभाष निकम, सातारा	...	४१४
१४. जयराम मोरे, सोनगीर	...	३९९	३६. प्रा.सौ. वर्षा कावरे, अकोला	...	४१४
१५. रोशनकुमार शामजी पिलेवान, चंद्रपूर	...	३९९	३७. संदीप भुयेकर, वाराणसी	...	४१५
१६. जितेंद्र कुवर, जळगाव	...	४००	३८. दिगंबर कुलकर्णी, सिल्लोड	...	४१६
१७. लक्ष्मण वालडे, कन्नड	...	४००	३९. इरा जोशी फाटक	...	४१७
१८. देविदास सौदागर, तुळजापूर	...	४०१	४०. नारायण खरात, अंबड	...	४१७
१९. ज्ञानेश्वर गायके, कन्नड	...	४०२	४१. गणेश भाकरे, नागपूर	...	४१८
२०. डॉ. नेहा सावंत, दहिसर- मुंबई	...	४०३	४२. प्रा.बी.एन. चौधरी, धरणगाव	...	४१८
२१. चंद्रकांत कांबीरे, सातारा	...	४०३	४३. सतीश लोथे, नाशिक	...	४१९
२२. पी. विठ्ठल, नांदेड	...	४०४	४४. गो. शि. म्हसकर, नगरदेवळा जळगाव	...	४२०

